

گزارش ریسک‌های عمده سال ۲۰۱۸

گروه اوراسیا

نویسندگان

ایان برمر

کلایف کاپچان

ترجمه شده در

مرکز بررسی‌های استراتژیک ریاست جمهوری

تیرماه ۱۳۹۷

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

عنوان گزارش: گزارش ریسک‌های عمده سال ۲۰۱۸

Top Risks 2018

نویسندگان: ایان برمر، کلایف کاپچان

IAN BREMMER, CLIFF KUPCHAN Eurasia Group

ناشر: گروه اوراسیا

Eurasia Group

تاریخ انتشار: ۲ ژانویه ۲۰۱۸

گروه ترجمه: حنظله سلیمانی، جواد عرب یارمحمدی

ناظران: ابوالفضل غیاثوند، ابوالقاسم اسکندری

مرکز بررسی‌های استراتژیک ریاست جمهوری

تیرماه ۱۳۹۶

کلیه حقوق این اثر متعلق به مرکز بررسی‌های استراتژیک ریاست جمهوری است.
هر گونه بازنشر این گزارش بدون اجازه کتبی مرکز بررسی‌های استراتژیک ریاست جمهوری ممنوع است.

ضرورت ترجمه گزارش‌های راهبردی

نوشتارها به افکار جهت و افکار به جهان شکل می‌دهند. جهان امروز نیز دربرگیرنده هزاران اندیشکده، مؤسسه مطالعات راهبردی و اتاق‌های فکری است که کارشناسان و تحلیل‌گران راهبردی را در خود گرد آورده‌اند و با انتشار گزارش‌های راهبردی بر افکار سیاستمداران، بخش خصوصی، رسانه‌ها و جوامع تأثیر می‌گذارند. نزدیک به هفت هزار اندیشکده در جهان وجود دارد که مجموعه گسترده‌ای از دانش راهبردی درباره موضوعات مختلفی از محیط‌زیست تا اقتصاد، روابط بین‌الملل، و مسائل نظامی و امنیتی را منتشر می‌کنند. این مؤسسات هم‌چنین می‌کوشند تا برآوردهای خود از آینده را نیز ارائه کنند و آینده‌پژوهی یکی از مهم‌ترین اقدامات آن‌هاست.

آگاهی یافتن از موضوعات مدنظر اندیشکده‌ها و مؤسسات مطالعات راهبردی در جهان یکی از ضرورت‌های تفکر راهبردی در ایران است. تحلیل‌گران و استراتژیست‌های ایرانی برای ارائه تحلیل‌هایی که متضمن تأمین منافع ملی باشد به شناخت گزارش‌های اندیشکده‌های خارجی نیازمند هستند. این‌گونه گزارش‌ها هم‌چنین به لحاظ روش‌شناختی نیز گاه حائز اهمیت هستند. پوشیده نیست که هنوز روش‌شناسی پژوهش‌های راهبردی و حتی گاه شیوه نگارش گزارش‌های راهبردی مؤثر نیز در میان بسیاری از اندیشکده‌های ایرانی کاستی‌هایی دارد.

مرکز بررسی‌های استراتژیک با هدف توجه دادن کارشناسان و تحلیل‌گران کشور، و هم‌چنین جهت اطلاع‌یابی مدیرانی که در معرض مسائل و تصمیم‌گیری‌های راهبردی هستند، نسبت به ترجمه و بنا به مورد انتشار محدود یا عمومی مجموعه‌ای از متون راهبردی اقدام می‌کند. مرکز بررسی‌های استراتژیک اگرچه پیشگفتارهای کوتاهی را به ابتدای این گزارش‌ها می‌افزاید و تلاش دارد تا قرائت تحلیل‌گران این مرکز از هر گزارش را ارائه نماید، اما مندرجات این گزارش‌ها الزاماً بیانگر دیدگاه‌های مرکز بررسی‌های استراتژیک نیستند. امید است این اقدام به تعمیق تفکر راهبردی کمک نماید. مرکز بررسی‌های استراتژیک از هرگونه نقد و نظر و هم‌چنین دریافت نظرات مخاطبان این مجموعه درباره مندرجات گزارش‌ها استقبال می‌کند. کارشناسان و تحلیل‌گران هم‌چنین می‌توانند متون راهبردی را که ترجمه و ارائه آن‌ها به جامعه کارشناسان و تحلیل‌گران راهبردی کشور مناسب است به این مرکز پیشنهاد کنند.

حسام‌الدین آشنا

رئیس مرکز بررسی‌های استراتژیک

مقدمه

گروه اوراسیا در ژانویه ۲۰۱۸ به ارزیابی ریسک‌هایی که جهان را در سال ۲۰۱۸ تهدید می‌کند پرداخته است. این ده ریسک به ترتیب اهمیت عبارتند از:

۱. علاقه چین به خلأ (علاقه روزافزون چین به برسازی هنجارهای بین‌المللی خود و جانشینی با ایالات متحده)
۲. حوادث (تروریسم، حملات سایبری و ...)
۳. جنگ سرد فناوری‌های جهانی (تسلط در فناوری‌های در حال ظهور، بدل به مهم‌ترین جنگ جهان برای قدرت اقتصادی شده است)
۴. مکزیک (جر و بحث‌ها بر نفتا و انتخابات ریاست جمهوری وضعیت سیاسی مکزیک را شکننده خواهند کرد)
۵. روابط ایالات متحده و ایران
۶. فرسایش نهادها (اکثر مردم جهان به رسانه‌ها بدگمان شده‌اند و شدیداً به تئوری‌های توطئه گرایش پیدا کرده‌اند)
۷. حمایت‌گرایی (حمایت از تولیدات داخلی)
۸. بریتانیا (برگزیت)
۹. سیاست‌های هویتی در جنوب آسیا (به عنوان نمونه در میانمار، مالزی، اندونزی، چین و ...)
۱۰. امنیت افریقا

پنجمین ریسک در این زمره روابط ایران و آمریکا است که به عنوان یکی از ریسک‌های اصلی جهان در سال ۲۰۱۸ شناخته شده و تا اینجای کار قابل ملاحظه است که پیش‌بینی پر بیراه نبوده است.

ریسک پنجم؛ روابط ایالات متحده و ایران

ترامپ به شدت به دنبال ضربه زدن به ایران است؛ درست یا غلط، او این کشور را به عنوان ریشه بسیاری از شیظنت‌ها در جهان می‌پندارد. در سال ۲۰۱۸، روابط ایالات متحده - ایران با ریسک گسترده ژئوپلیتیک و بازار همراه است. توافق هسته‌ای تحت عنوان برنامه جامع اقدام مشترک، شاید در سال ۲۰۱۸ به قوت خود باقی باشد، اما احتمال از بین رفتن آن نیز زیاد است که در این صورت، منطقه را وارد دوره‌ای از بحران واقعی می‌کند.

ایالات متحده به دنبال اجرای یک استراتژی جامع برای مقابله با نفوذ منطقه‌ای و بلندپروازی‌های هسته‌ای ایران است. این به معنای پشتیبانی قوی از عربستان سعودی و تلاش‌های فعال‌تر ایالات متحده برای مبارزه با ایران در سوریه، عراق، لبنان و یمن است. ایالات متحده همچنین تحریم‌های گسترده‌تری را علیه ایران به دلیل

آزمایش‌های موشک‌های بالستیک، پشتیبانی درک‌شده از تروریسم، و نقض حقوق بشر وضع خواهد کرد. همچنین پشتیبانی مردمی ترامپ از اعتراضات در ایران، به تنش‌های بیشتر دامن می‌زند.

ایران نیز از جمله از طریق ایدای ناوهای ایالات متحده واکنش نشان خواهد داد، مانوری که می‌تواند منجر به اقدام مهلک گردد. جنگ نیابتی می‌تواند ایرانیان و سربازان ایالات متحده را به کشتن دهد. عربستان سعودی و ولیعهد ریسک‌پذیر آن ممکن است پشتیبانی ایالات متحده را به عنوان چراغ سبزی برای خود علیه ایران دانسته و پا را فراتر از حد خود نهاده و خطر ایجاد کنند. روابط پرتنش ایران - عربستان سعودی، ریسک حملات سایبری چندجانبه را به همراه خواهد داشت و چالش‌هایی برای سرمایه‌گذارانی که قصد سرمایه‌گذاری در این دو کشور دارند ایجاد خواهد نمود.

این به اندازه کافی بد است، اما بدتر از این، اتفاقاتی است که در صورت به هم خوردن توافق هسته‌ای رخ خواهد داد. در این موقعیت بحرانی، این توافق احتمالاً به مویی استوار خواهد بود. ادبیات حاوی شوک و ترس ترامپ احتمالاً در سخنرانی لغو ۱۳ اکتبر نرم خواهد بود، زیرا سیاست خط پایین او ظهور می‌یابد. اتحادیه اروپا و کشورهای عضو آن در برابر درخواست اصلی ترامپ مبنی بر اصلاح توافق، مقاومت خواهند کرد. این توافق، مزایای مالی فراوانی برای ایران دارد و لذا برای حفظ آن تلاش می‌کند.

به هر حال، توافق هسته‌ای ممکن است در سال ۲۰۱۸ با شکست مواجه شود. خروج ایران از توافق به احتمال بیشتر، مسیر را به سمت شکست سوق می‌دهد. این برونداد، به سرعت اتفاق نخواهد افتاد، زیرا ایران، واشنگتن را مقصر دانسته و به دنبال حفظ حمایت ملل اروپایی خواهد بود.

Source: Eurasia Group

اما تهران به دلایل مالی با توافق هسته‌ای موافقت کرده تا اقتصاد را تحریک نموده و اشتغال ایجاد نماید. یک دستور اجرایی که به طور یکطرفه توافق را تغییر می‌دهد، تحریم‌های جدید ایالات متحده و ادبیات جدیداً خصمانه ایالات متحده، همه باعث تخریب فضای سرمایه‌گذاری ایران و فراری دادن سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی می‌گردد. مقامات ایران ممکن است در سال ۲۰۱۸ تحت فشار افراطیون به این نتیجه برسند که این

توافق دیگر به نفع آنها نیست. تهران سعی در بردن این بازی دارد، به خصوص اگر ایالات متحده گام‌هایی را در نقض توافق برداشته باشد.

یا شاید ترامپ به آن خاتمه دهد. البته احتمالش کم است اما هنوز محتمل است. در هر زمانی، رئیس جمهور می‌تواند تعلیق را باطل کرده و به رفع تحریم‌ها خاتمه داده و توافق را از بین ببرد. این رئیس جمهور، همانطور که بررسی‌های مولر^۱ نشان می‌دهد، بسیار غیرقابل پیش‌بینی است. تحت فشار زیاد از طرف مجلس، او ممکن است تصمیم به ابطال توافق بگیرد.

اگر این توافق باطل شود، وارد پویایی ژئوپلیتیک جدید و خطرناکی می‌شویم. در ارتباط با رفع تحریم‌ها و برنامه هسته‌ای ایران، دو سناریو وجود دارد. در محتمل‌ترین حالت، اجرای شدید تحریم‌های ثانویه توسط ایالات متحده باعث می‌شود اکثر شرکت‌های اروپایی و ژاپنی، ایران را ترک کنند. واردکنندگان نفت در اروپا، کره جنوبی و ژاپن علیه خرید نفت از ایران تصمیم می‌گیرند. اما چین و هند تسلیم درخواست ایالات متحده برای کاهش چشمگیر واردات از ایران نمی‌شوند. اگر ایران به هر دوی این خریداران پیشنهاد تخفیف‌های قابل توجه بدهد، روزانه حدود ۳۰۰ هزار بشکه در این بازار معامله می‌شود. ایران برنامه هسته‌ای خود را ارتقا خواهد داد. این کشور حداقل مهر و موم سانتریفیوژهای پیشرفته خود را شکسته و آزمایش‌های بزرگ مقیاس و تولید با استفاده از مدل‌های پیشرفته‌تر را آغاز می‌کند. تهدید حملات ایالات متحده و یا اسرائیل مجدداً بر این منطقه سایه افکنده و موجب افزایش قیمت‌های نفت می‌گردد.

در سناریوی غیرمحتمل‌تر، اروپا، روسیه، و چین بر سر یک برجام ۲ با ایران به توافق می‌رسند. ترامپ از اجرای تحریم‌ها عقب نشینی کرده یا تصمیم می‌گیرد تحریم‌های ثانویه را اجرا نکند. رئیس جمهور اعلام پیروزی می‌کند، به این دلیل که جایگاه کشور را بدون خدشه به روابط فرآتلانتیک، حفظ نموده است. در حالی که سرعت سرمایه‌گذاری خارجی در ایران کاهش می‌یابد، شرکت‌های موجود در ایران، باقی خواهند ماند و دیگران نیز نهایتاً به آنها ملحق می‌شوند. واردکنندگان اروپایی و آسیایی به خرید نفت ایران ادامه می‌دهند. ایران به رعایت محدودیت‌های هسته‌ای برنامه جامع اقدام مشترک ادامه می‌دهد. اثرات ژئوپلیتیک این سناریو بسیار محدودتر هستند. با این حال، روابط پرتنش ایالات متحده - ایران بر ژئوپلیتیک‌های منطقه‌ای نیز تأثیر می‌گذارد و نگرانی در مورد بازگشت سیاست‌های سخت تحریمی ترامپ، بر احساس سرمایه‌گذاران نسبت به ایران سایه می‌افکند.

¹ Mueller investigation

Top Risks 2018

Eurasia Group

**IAN BREMMER,
CLIFF KUPCHAN**

**Translated By
Presidential Center for Strategic Studies
2018**